

УДК 351.76:347.73:338.24

- О. В. Глущенко,
д. е. н., завідувачка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-5856-3373>*
- М. А. Швайко,
к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3911-0392>*
- О. Ю. Дячек,
к. е. н., доцент кафедри управління і адміністрування,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7285-6401>*
- В. В. Косенко,
к. держ. упр., доцент кафедри економічної політики
та менеджменту ННІ "Інститут державного управління"
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8995-7383>*
- Т. В. Стеценко,
к. е. н., доцентка кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3836-4785>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.16.59

МОДЕЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОГО ДИЗАЙНУ: ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА АРХІТЕКТОНІКУ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

- O. Hlushchenko,
Doctor of Economic Sciences, Head of the Department of Finance,
Banking and Insurance, V. N. Karazin Kharkiv National University*
- M. Shvaiko,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,
Banking and Insurance, V. N. Karazin Kharkiv National University*
- O. Diachek,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management
and Administration, V. N. Karazina Kharkiv National University*
- V. Kosenko,
PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department
of Economic Policy and Management, V. N. Karazin Kharkiv National University*
- T. Stetsenko,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finances,
Banking, and Insurance, V. N. Karazin Kharkiv National University*

MODELLING TAX DESIGN: THE IMPACT OF DIGITALISATION ON THE ARCHITECTONICS OF PUBLIC FINANCE

Стаття присвячена розгляду причинно-ланцюгової реакції, що спричинено порпереднім поданням податкових декларацій, це змінює податковий дизайн і у кінцевому підсумку преображає усю архітектоніку публічних фінансів.

Метою статті є визначити зміни у фінансовій архітектоніці, що обумовлені процесами діджиталізації публічних фінансів, на прикладі моделювання попереднього подання податкових декларацій.

У статті узагальнено досвід використання економічних експериментів, щоб оцінити вплив нових цифрових продуктів. Встановлено, що результати експериментів не завжди відповідають очікуванням, проте можна зрозуміти результати, використовуючи поведінкову економіку. Процес діджиталізації складається з застосування нових технологій і програмних продуктів або застосунків.

Цифровізація публічних фінансів викликає значні зміни в поведінці економічних акторів, які, у свою чергу, викликають значні зміни в архітектоніці фінансових систем.

The article is devoted to the consideration of the causal chain reaction caused by the advance filing of tax returns, which changes the tax design and ultimately transforms the entire architectonics of public finance.

The purpose of the article is to identify changes in the financial architecture caused by the digitalisation of public finance, using the example of modelling the advance filing of tax returns.

There are clear advantages of digital technologies and there is no doubt that they can also facilitate tax compliance, reduce tax collection costs and increase administrative efficiency.

The article summarises the experience of using economic experiments to assess the impact of new digital products. It finds that the results of experiments do not always match expectations, but that it is possible to understand the results using behavioural economics. The process of digitalisation involves the use of new technologies and software products or applications.

The digitalisation of public finance leads to significant changes in the behaviour of economic agents, which in turn lead to significant changes in the architecture of financial systems.

First of all, the fiscal sphere is changing. Tax collection is the work of the authorities, which explains why subjects do not want to change their already determined economic behaviour. The concept of social justice and tax morality encourages the same subjects to pay more than they spend. Digital systems should be fully tested for technical feasibility before being implemented. The results of the experiments provide strong evidence that digital products should also be thoroughly tested for their impact on economic behaviour and tax morality.

All countries are developing digital technologies for tax administration at different speeds. While some countries have been quick to adopt new technologies, others, such as Ukraine, have been slower. As a result, digital technologies have had little impact on tax policy in these countries, apart from the potential for data mining to improve management information. The impact of unintended consequences on tax compliance and budget revenues is understandable.

Tax design is increasingly influenced by digitalisation. Without it, the implementation of modern tax systems would be impossible. This is particularly important when administrative records can be linked to maximise the storage of information. Going forward, the transition to digital products will require addressing some key tax policy issues. Current policy constraints shape the fiscal architectonics. Accepted tax theory looks at future tax systems in terms of how they operate relative to the ideal system that would operate if economic potential were unconstrained. If technology can loosen these constraints, we should rethink tax theory and make changes to the financial architectonics.

Ключові слова: публічні фінанси, механізм управління, публічні послуги, цифрове врядування, цифрові технології, фінансова архітектоніка.

Key words: public finance, mechanism of administration, public services, digital governance, digital technologies, financial architectonics.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Переваги цифрових технологій наразі чітко фіксуються і не залишають сумнівів у тому, що вони також

можуть полегшити дотримання податкового законодавства, зменшити витрати на збір податків та підвищити адміністративну ефективність. Однак детальний аналіз наслідків має вирішальне значення для цих зусиль. Поведінкова економіка показала, що навіть невеликі зміни можуть суттєво вплинути на дії. Це стосується оподат-

кування, де дотримання податкового законодавства визначається складною сумішшю фінансових, соціальних, моральних і психологічних чинників. Поведінкові наслідки будь-якого впровадження цифрових технологій для адміністрування податків необхідно ретельно вивчати, щоб уникнути непередбачуваних наслідків. Інновації, які спочатку здаються безпечними та корисними, можуть підштовхнути поведінку в шкідливому напрямку.

Значним кроком до змін у податковому дизайні стало попереднє заповнення податкових декларацій, що є провідною та актуальною цифровою інновацією, започаткованою податковою службою Данії у 1988 році, після чого її запровадили у низці країн. В Україні подання податкових декларацій онлайн запроваджено з 1 січня 2019 року.

Попереднє заповнення часто беззаперечно сприймається як спосіб суттєвого скорочення операційних витрат на сплату податків, але це також є значним поштовхом, який психологічно перекладає відповідальність за помилки з платника податків на податкову службу. Податкові адміністрації також заохочують подання податкових декларацій онлайн. Оподаткування є складним процесом, і особи, які подають декларації онлайн, можуть припускатися помилок. Послуга завжди повинна бути розроблена таким чином, щоб мінімізувати помилки. На відміну від учасників більшості онлайн-активностей, ті, хто сплачує податки, роблять це неохоче, і переконливі докази свідчать про те, що значний відсоток з них готові обманювати, якщо вважають, що це вигідно. Цифрові продукти мають бути розроблені таким чином, щоб не створювати додаткових стимулів чи мотивації для шахрайства. Зміна мотивів у фінансовій поведінці платників податків є рушійним мотивом, що викликає причинно-наслідкові реакції у фінансовій архітектоніці публічних фінансів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Значна кількість закордонної літератури з даної проблематики присвячена моделюванню процесу прийняття рішень Н. Хашимзаде, Г. Майлз та Б. Тран-Нам [1], а у статтях, що подають результати експериментів відбувається тестування моделей. Однак ефективність (або її відсутність) попереднього заповнення податкових декларацій не була важливою темою. Можливо, це пов'язано з тим, що попереднє заповнення декларацій лише нещодавно стало важливим для адміністрування. Д. Брунер, М. Джоунс М. Маккі та К. Восслер [2] вивчали вплив попереднього заповнення податкових декларацій, використовуючи студентів старших курсів двох університетів США як піддослідних.

К. Котакорпі та Ж. Лааманен використовували дані "природного експерименту", проведеного в середині 1990-х років у Фінляндії [3].

Фокус дослідження М. Фонсеки та Ш. Грімшоу [4] дещо відрізняється від фокусу дослідження Д. Брунера [2], тому ці два дослідження доповнюють одне одного. М. Фонсека та Ш. Грімшоу [4] вивчають одномоментне рішення з одним набором параметрів, де змінюється лише попереднє заповне-

не значення в одному із записів, тоді як Д. Брунер та інші розглядають ширший набір параметрів і складніший процес прийняття рішення про подачу заявки. Д. Брунер та інші розглядають кілька коефіцієнтів перевірки, які є інваріантними до поведінки і відомі з певністю, тоді як М. Фонсека і Ш. Грімшоу розглядають невідомий коефіцієнт перевірки, який залежить від поведінки при подачі заявки. Д. Брунер та інші розглядають більш складне середовище з деталізованими та не деталізованими відрахуваннями, а також офіційними та неофіційними доходами. Те, що обидва дослідження виявили, що попереднє заповнення податкових декларацій значеннями, які занижують зобов'язання платників податків, призводить до вищого рівня невиконання податкового законодавства, надає більшої надійності обом наборам результатів.

Ці дослідження щодо попереднього оподаткування є інформативними щодо наслідків подальшої діджиталізації податкового процесу. Ми знаємо, що є платники податків, які не дотримуються вимог чинної системи. Попереднє заповнення може допомогти зменшити частину таких порушень, які виникають через помилки.

Українська фінансова думка представлена науковими працями О. Басюка, який встановлює новітні тренди у публічних фінансах, що спричинені цифровізацією [5; 6].

Попередні Авторські статті присвячені загальні публічних фінансів у процесі діджиталізації оподаткування [7; 8].

Проте дотепер залишаються не висвітлені повною мірою питання податкового дизайну та його вплив на архітектоніку публічних фінансів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Визначити зміни у фінансовій архітектоніці, що обумовлені процесами діджиталізації публічних фінансів, на прикладі моделювання попереднього подання податкових декларацій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Цифрові технології в адмініструванні податків не лише знижують операційні витрати, але й роблять можливими інновації в податковій політиці. Податкова система не буде ефективно функціонувати, якщо вона встановлює вимоги, які адміністрація не може виконати. Наприклад, гранична ставка прибуткового податку не може визначатися доходом сім'ї, якщо адміністративна система фіксує лише індивідуальний дохід. Так само податок на споживання не може залежати від обсягу споживання, якщо система не фіксує особу покупця. Політичні наслідки цифровізації нерозривно пов'язані з досягненнями в інших галузях науки і техніки. Те, що ми можемо зробити з цифровими технологіями, залежить від рівня нашого розуміння того, що створює індивідуальні відмінності. У міру того, як ці знання розвиватимуться, наш погляд на основи податкової політики також повинен буде змінюватися. Податківці використовують інформаційні технології для зберігання та обробки подат-

кових даних протягом тривалого часу, і подання декларацій онлайн поступово стає нормою. Однак система подання декларацій онлайн — це трохи більше, ніж оцифрована версія паперової декларації, з невеликою кількістю додаткових функціональних можливостей або взагалі без них. Вона автоматично розраховує суму податку, але не має жодної взаємодії з платником податків. Наступним кроком є повноцінне використання інтерактивних онлайн-систем, які інтегрують звітність, облік, консультування, подання та сплату податків.

Небажання багатьох податкових органів просувати діджиталізацію цілком зрозуміле з огляду на потенційну ціну помилок. Найголовнішими серед них є ризик для надходжень, шкода для репутації та потенційне зниження податкової моралі.

Цифровізація податкового адміністрування є технічно складним завданням, зважаючи на обсяг діяльності, який повинна буде обслуговувати система, а також на важливість безпеки та відсутності помилок. Необхідних стандартів якості можна буде досягти лише завдяки широкому технічному та функціональному тестуванню. Будь-яка система, що не пройшла належного тестування, швидко втратить репутацію, що може призвести до значних фінансових та репутаційних втрат.

Необхідність технічного тестування здається самоочевидною. У цій статті ми стверджуємо, що система потребує супутньої і не менш інтенсивної програми поведінкового тестування. Це пов'язано з тим, що будь-яка система має поведінкові наслідки, і від її дизайну залежить, як на неї реагуватимуть платники податків. Ці реакції включатимуть в себе те, чи була система інтуїтивно зрозумілою у використанні або привабливою на вигляд, а також те, наскільки платники податків дотримуються податкового кодексу та як вони ставляться до збору податків.

На комплаєнс впливає складний комплекс економічних, психологічних і соціальних факторів, а поведінкова економіка продемонструвала, як невеликі поштовхи можуть призвести до значних поведінкових змін. Перехід від традиційної паперової подачі документів до онлайн-системи з попереднім заповненням та активністю в режимі реального часу може суттєво вплинути на комплаєнс не лише як невеликий поштовх, а й як щось більше. Ось чому оцифрована система потребує поведінкового тестування, яке ґрунтується на ідеї, що дрібні деталі можуть мати значення. Методологія експериментальної економіки ідеально підходить для цього.

Впровадження попередньої реєстрації та інтегрованих податкових послуг онлайн — це невеликі кроки на початку цифрової революції в адмініструванні податків, і багато країн вже пішли набагато далі, ніж Україна. Який вплив матимуть ці нововведення на податкову політику? Зокрема, чи відкриють вони можливість для вдосконалення існуючих податкових інструментів або запровадження нових?

Фінансова архітектура оподаткування розвивалася в умовах доцифрового податкового адміністрування. У цій статті наслідки експериментів розглядаються

як відправна точка для дослідження того, наскільки існуюча теорія повинна бути оновлена з урахуванням нових технологій. Висновок, що ґрунтується на припущеннях про технології, які можуть бути розроблені, полягає в усуненні одного з найголовніших принципів податкової теорії.

Важливим компонентом цифрових інновацій є використання сторонніх даних для попереднього заповнення податкової декларації. Це перший крок до усунення необхідності щорічного подання декларації.

Попереднє заповнення є привабливим, оскільки воно зменшує витрати платників податків на дотримання вимог законодавства та має потенціал для зменшення кількості помилок і пропусків. Це економить час податкової служби, оскільки попередньо заповнені дані не потрібно звіряти з даними третіх сторін. Перехід до попереднього заповнення є невеликим завданням порівняно з переходом до оподаткування у реальному часі і переваги від цього очевидні.

Фундаментальна проблема попереднього заповнення полягає в тому, що податкова служба може вносити невірну або неповну інформацію. Останнє може виникнути, наприклад, коли платник податків має кілька джерел доходу, а податкова служба отримує звіти не від усіх третіх осіб. Як платник податків реагує на попередньо заповнену форму, в якій інформація є не зовсім правильною, стає питанням поведінкової економіки. Найбільш позитивним результатом з точки зору податкової служби є те, що платник податків просто виправить інформацію. Можна подумати, що саме таким буде результат, якщо податкова служба завищила реальний рівень доходу.

Однак, в експериментах іноді виникає інша поведінка. Існує також дві потенційні негативні реакції на неправильне або неповне попереднє заповнення. Платник податків може прийняти попереднє введення значення без коментарів, можливо, через те, що він більше довіряє податковій, ніж власним записам, тому попереднє введення значення сприймається як істина. З точки зору поведінки, це форма упередженості статус-кво або поведінкової інерції. Вона може виникнути незалежно від того, чи є попереднє введення значення вищим або нижчим за істинне. Альтернативна негативна реакція є більш стратегічною. Попереднє заповнення податкової декларації можна інтерпретувати як сигнал про інформацію, якою володіє податкова служба, і, відповідно, про те, чого вона не знає. Попереднє заповнені значення, нижчі за істинні, свідчать про обмеженість інформації, якою володіє податкова, і можуть спонукати до навмисного ухилення від сплати податків (шляхом свідомого подання невірного значення), оскільки вони сигналізують про меншу ймовірність того, що ухилення буде прийнято.

Фінансовий аналіз податкової дисципліни зосереджений на поясненні того, як платники податків реагують на зміни в частоті перевірок, рівні покарань та ставках податків.

Лише за умови коректної роботи податкової служби помилки можуть бути зменшені. Організація еко-

номічного співробітництва та розвитку ОЕСР [9] повідомляє про очевидно високу точність попередньо заповнених декларацій (близько 70 відсотків у Данії та Швеції не потребують коригування). Але, що дуже важливо, вона також зауважує, що "ці механізми звітності не включають детальну інформацію про доходи від samozайнятості та оренди нерухомості" [9]. Це важливо, оскільки саме ці джерела доходу є найбільш відкритими для недотримання вимог, і їх найважче попередньо визначити. Деяких умисних порушників може стримувати попередньо заповнене значення, що діє як мінімум, який недобросовісний платник податків не захоче коригувати в бік зменшення, побоюючись, що це може свідчити про його невідповідність вимогам.

Однак платники податків, схильні до ухилення від сплати податків, сприйматимуть попередньо заповнену інформацію як сигнал і використовуватимуть її для вдосконалення своєї стратегії ухилення від сплати податків. Попереднє заповнення невірним значенням діє як сигнал про обмеженість інформації податкової служби, якою недобросовісний платник податків захоче скористатися. Експерименти підтверджують, що податкові органи наражаються на значні ризики, пов'язані із заниженням податкових зобов'язань.

З іншого боку, результати дають чітке підґрунтя для стратегічної поведінки податкових органів. Але не можна ігнорувати стратегічні наслідки заниження податкових зобов'язань.

Оскільки заниження збільшує невиконання вимог, а деякі платники податків не бажають зменшувати завищені дані, уряд має стратегічний стимул до завищення показників. Очевидно, що це суперечить усім правилам належного врядування, і якщо буде виявлено, що податкова служба діє таким чином, це знизить довіру до неї.

Більш зловісною є природа мотиву, з якого податкова служба може навмисно занижувати показники. Податкова служба може занизити показник, щодо якого вона впевнена, що платник податків готовий внести необхідні виправлення. Відмова від виправлення може бути використана як індикатор того, що необхідна перевірка.

Ще більш тривожним є те, що заниження попередньо введених значень може бути використано для того, щоб заманити платника податків до ухилення від сплати податків з подальшим покаранням.

Експерименти дають цінну інформацію про те, як платники податків реагуватимуть на помилки в попередньому заповненні. Податкова служба може діяти стратегічно, але якщо вона просто намагається бути максимально прямолінійною, то попереднє заповнення повинно здійснюватися якнайкраще, використовуючи всю наявну інформацію. Потенційні наслідки невиконання вимог доведеться прийняти як ціну, сплачену за полегшення податкових справ законслухняних платників податків. Поведінкові стимули можуть спрацювати, але вони мають бути ретельно розроблені та протестовані. При впровадженні слід також враховувати очевидне небажання платників податків виправляти помилки в попередньо заповнених записах.

Незрозуміло, чи призведе попереднє наповнення системи недосконалою інформацією до збільшення або зменшення податкових надходжень; жоден з експериментів не є достатньо точним, щоб відповісти на це питання. Справедливим є очікування, що вдосконалення системи з часом за рахунок більшої інтеграції систем підвищить точність і, зрештою, усуне ефекти недотримання вимог.

У фокусі цієї статті — вплив цифровізації на податкове адміністрування в найближчому майбутньому. Це необхідний попередній крок до аналізу політики, оскільки адміністрування визначає, що є можливим, а практична цінність побудови політики, яка не є адміністративно здійсненою, обмежена. Більше того, якщо адміністративні обмеження призводять до викривленої версії політики, то результат може бути гіршим, ніж від використання менш бажаної, але здійсненої політики. Ключове спостереження полягає в тому, що технології впливають не лише на адміністрування, але й можуть трансформувати можливості податкової політики і, зрештою, можливо, навіть змінять концептуалізацію податкової теорії.

Фундаментальне питання податкової політики — чому ми хочемо оподатковувати? Відповідь визначає, що ми хотіли б оподатковувати, якби не було жодних обмежень на побудову системи. Це визначає характер ідеальної податкової системи. Те, як ми можемо оподатковувати, визначається наявною технологією адміністрування податків. Теорія оптимального податкового дизайну вивчає природу податкової системи, яка постає як найкраще досяжне наближення до ідеальної податкової системи. Основною передумовою фінансової теорії податкової політики є те, що індивіди мають незмінні особисті характеристики, деякі з яких не піддаються спостереженню, але здійснюють ринкові операції, що піддаються спостереженню. Ідеальна податкова система для цілей справедливості мала б базуватися на незмінних особистих характеристиках, які породжують відмінності в економічному потенціалі між людьми. Завважимо, що використання цих характеристик як податкової бази є також найефективнішим способом оподаткування: не відбувається жодних змін у поведінці, які могли б зменшити податковий тягар, і, отже, не виникає втрат "мертвого вантажу".

За визначенням, неспостережувані особисті характеристики не можуть бути безпосередньо використані як податкова база. Натомість недосконала податкова система, яка впроваджується, має базуватися на спостережуваних особистих характеристиках — деякі з яких можуть бути нерелевантними для визначення економічного потенціалу — та спостережуваних ринкових транзакціях. Використання транзакцій для визначення податкової бази спричиняє два джерела відхилення від ідеалу.

По-перше, спостережувані операції можуть недосконало корелювати з неспостережуваними особистими характеристиками.

По-друге, може бути створено стимул для зміни транзакцій з метою зменшення податкових зобов'язань, що призводить до безповоротних втрат. Ці ідеї були

вперше чітко сформульовані Дж. Міррлісом [10] у його фундаментальному дослідженні про оподаткування доходів і стали основою податкової теорії. Моделі податкової теорії зосереджуються на відмінностях у доходах та уподобаннях і досліджують природу оптимальних податкових систем, що виникають при цьому. Один із загальних висновків теорії полягає в тому, що ми повинні компенсувати відмінності в доходах, але не у виборі.

Інший спосіб виразити це полягає в тому, що роль податкової системи полягає в тому, щоб досягти вирівнювання економічного потенціалу. Те, що люди вирішують робити зі своїм економічним потенціалом, не повинно впливати на структуру податкової системи. Наприклад, якщо дві особи мають однаковий рівень кваліфікації на ринку праці, але одна з них вирішила працювати, а інша — ні, то немає жодних підстав для перерозподілу доходу між ними. Таким чином, стверджується, що важливим є економічний потенціал, а не вибір.

Коли цей погляд на світ намагаються застосувати на практиці, починають виникати певні труднощі. Модель припускає, що економічний потенціал є фундаментальною і незмінною характеристикою. Це не може бути так, оскільки потенціал відображає як здібності, так і підготовку, тому здається природним шукати щось глибше, що визначає здібності.

Сучасне моделювання податкового дизайну ґрунтується на припущенні, що існують незмінні особистісні характеристики, які визначають економічний потенціал. Коли деякі або всі ці характеристики не піддаються спостереженню, податкова система змушена оподатковувати ринкові операції, що спостерігаються, як замінник. Питання полягає в тому, чи зробить технологічний прогрес спостережуваними характеристики, які наразі не піддаються спостереженню, і, отже, чи дозволить він запровадити нові податки?

Для впровадження ідеальної податкової системи нам потрібно визначити, які характеристики є релевантними і які ці характеристики визначають економічний потенціал. Ці дві вимоги є однаково важливими, і однієї лише першої недостатньо.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У статті описано, як можна використовувати економічні експерименти для перевірки впливу нових цифрових платформ. Результати експериментів не завжди відповідають очікуванням, але їх можна зрозуміти, якщо інтерпретувати за допомогою поведінкової економіки.

Процес діджиталізації є набагато складнішим ніж застосування новою техніки та програмних продуктів або застосунків.

Цифровізація публічних фінансів викликає глибинні переміни у поведінці економічних акторів, що, у свою чергу, викликає значні зміни у фінансовій архітектоніці.

Першою змінюється фіскальна сфера. Служба доходів є втіленням влади, що пояснює небажання підслідних змінювати заздалегідь встановлені зна-

чення; але концепція справедливості спонукає тих самих підслідних отримувати компенсацію, перебільшуючи витрати. Звичайно, цифрові системи повинні бути вичерпно протестовані на технічну працездатність перед впровадженням. Ми вважаємо, що результати експериментів дають вагомий підстави стверджувати, що цифрові системи також повинні бути ретельно протестовані на предмет впливу на економічну поведінку.

За авторським припущенням, діджиталізація може вплинути на податкову політику. Цифровізація має значні перспективи для впровадження податкових систем, які були б неможливими без неї. Це особливо актуально, коли набори адміністративних даних можуть бути пов'язані для повного використання потенціалу інформації, що зберігається. Коли ми прогнозуємо, чого може досягти майбутній розвиток технологій, стає зрозуміло, що необхідно вирішити деякі фундаментальні питання, які стосуються основ податкової політики. Існуюча фінансова архітектоніка базується на поточних обмеженнях політики. Зокрема, існуюча податкова теорія оцінює потенційні податкові системи за тим, як вони працюють порівняно з ідеальною системою, яка б використовувалася за відсутності обмежень на використання економічного потенціалу. Те, як ми можемо хотіти оподатковувати, якщо технологія може послабити ці обмеження, вимагає значного переосмислення теорії та змін у фінансовій архітектоніці.

Впровадження цифрових технологій для адміністрування податків у різних країнах відбувається різними темпами. Деякі країни швидко впроваджували нові технології, а інші, зокрема Україна, були більш повільними. Як наслідок, у цих країнах цифрові технології практично не вплинули на податкову політику, окрім можливостей, що відкрилися завдяки інтелектуальному аналізу даних для покращення управлінської інформації. Таке небажання можна зрозуміти, враховуючи вплив непередбачуваних наслідків на дотримання податково-го законодавства та надходження до бюджету.

Література:

1. Hashimzade, N., G. D. Myles, and B. Tran-Nam. Applications of Behavioural Economics to Tax Evasion. *Journal of Economic Surveys* 2013. 27 (5): 941-77.
2. Bruner, D., M. Jones, M. McKee, and C. A. Vossler. Tax Reporting Behavior: Underreporting Opportunities and Prepopulated Tax Returns. Working Paper. 2015. 15—11, Department of Economics, Appalachian State University, Boone, NC.
3. Kotakorpi, K., and J. P. Laamanen. Prefilled Income Tax Returns and Tax Compliance: Evidence from a Natural Experiment. *Tampere Economic Working Paper*, 2016 № 104. School of Management, University of Tampere, Finland.
4. Fonseca, M. A., and S. B. Grimshaw. Forthcoming. Do Behavioral Nudges in Pre-Populated Tax Forms Affect Compliance? *Experimental Evidence with Real Taxpayers. Journal of Public Policy and Marketing*. October 2017. 36(2):213-226. DOI:10.1509/jppm.15.128
5. Басюк О. П. Рекомендації до впровадження технологій розподіленого реєстру (блокчейн) у публічний

сектор України на основі світового досвіду. Актуальні проблеми державного управління. 2023. № 1 (62). С. 131—154. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2023-1-08>

6. Басюк О. П. Цифрові технології в оптимізації бюджетного процесу: кращий світовий досвід та висновки для України. Актуальні проблеми державного управління. 2022. № 1 (60). С. 116—131. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2022-1-08>.

7. Глуценко, О., Хмельков, А., Дячек, О., Бабаєв, В., Громов, С. (2024). Цифрові технології управління публічними фінансами: податковий аспект. Ефективна економіка, № 3 (2024). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.11>

8. Глуценко, О., Швайко, М., Дячек, О., Бабаєв, В., Громов, С. (2024). Діджиталізація оподаткування: можливості та загрози на міжнародному рівні. Агросвіт, № 9 (2024). DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.9.64>

9. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Third Party Reporting Arrangements and Pre-Filled Tax Returns: The Danish and Swedish Approaches. 2008. Paris.

10. Mirrlees, James A. 1971. "An Exploration in the Theory of Optimum Income Taxation." Review of Economic Studies 38 (2): 175—208.

References:

1. Hashimzade, N., G. D. Myles, and Tran-Nam, B. (2013), "Applications of Behavioural Economics to Tax Evasion", Journal of Economic Surveys, vol. 27 (5), pp. 941-77.

2. Bruner, D., M. Jones, M. McKee, and Vossler, C. A. (2015), "Tax Reporting Behavior: Underreporting Opportunities and Prepopulated Tax Returns", Working Paper, Department of Economics, Appalachian State University, Boone, NC, pp. 15—11.

3. Kotakorpi, K., and Laamanen, J. P. (2016), "Prefilled Income Tax Returns and Tax Compliance: Evidence from a Natural Experiment", Tampere Economic Working Paper. School of Management, University of Tampere, Finland, vol. 104.

4. Fonseca, M. A., and Grimshaw, S. B. (2017), "Forthcoming. Do Behavioral Nudges in Pre-Populated Tax Forms Affect Compliance? Experimental Evidence with Real Taxpayers", Journal of Public Policy and Marketing, vol. 36 (2), pp. 213—226. DOI:10.1509/jppm.15.128

5. Basiuk, O. P. (2023), "Recommendations for implementing distributed ledger technology (blockchain) in the public sector of Ukraine based on global experience", Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia, vol. 1 (62), pp. 131—154. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2023-1-08>

6. Basiuk, O. P. (2022), "Digital technologies in optimization of the budget process: best international experience and conclusions for ukraine", Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia, vol. 1 (60), pp. 116—131. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2022-1-08>.

7. Hluschenko, O., Khmel'kov, A., Diachek, O., Babaev, V. and Hromov, S. (2024), "Fiscal aspects of digital technologies for public finance management", Efektyvna

ekonomika, vol. 3. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.11>

8. Hluschenko, O., Shvajko, M., Diachek, O., Babaev, V., Hromov, S. (2024), "Digitising taxation: international opportunities and threats", Ahrosvit, vol. 9. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.9.64>

9. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2008), Third Party Reporting Arrangements and Pre-Filled Tax Returns: The Danish and Swedish Approaches, OECD, Paris.

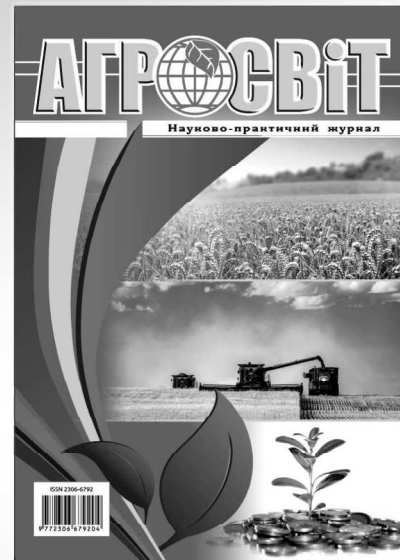
10. Mirrlees, J. A. (1971), "An Exploration in the Theory of Optimum Income Taxation", Review of Economic Studies, vol. 38 (2), pp. 175—208.

Стаття надійшла до редакції 07.08.2024 р.

АГРОСВІТ

<https://nauka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292